

Okruhy ke SZZ ze základů psychologie studijního programu: Učitelství pro MŠ

1. Determinace lidské psychiky (biologická, sociálně-kulturní a duchovní, psychologický determinismus, nativistické a environmentální teorie). Přístupy ke studiu osobnosti (biologický, experimentální, psychometrický, sociální).
2. Předmět zkoumání v psychologii, základní pojmy (osobnost, psychika, vědomí, nevědomí, prožívání, chování, psychické procesy a stavy, introspekce, osobní konstrukty a mentální reprezentace). Systém psychologických disciplín.
3. Osobnost a poznávací procesy. Jak člověk poznává své okolí a sám sebe, charakteristika základních poznávacích procesů (čítí, vnímání, paměť, pozornost, představitost, myšlení a inteligence).
4. Osobnost a emoce. Význam emocí v životě člověka, vlastnosti, druhy a projevy emocí, **teorie emocí**, emoce a temperament, základní temperamentové typologie a jejich charakteristika.
5. Periodizace a teorie psychického vývoje. Stručná charakteristika jednotlivých vývojových období, procesy zrání a učení. Eriksonova psychosociální teorie vývoje, Piagetova psychologická periodizace, Freudova biologická periodizace, Kohlbergova koncepcí morálního vývoje.
6. Zvláštnosti dětské psychiky, vysvětlení pojmu, jejich charakteristika (sugestibilita, labilita, egocentrismus, konkretismus, synkretismus, eidetismus, fyziognomismus, personifikace).
7. Psychologická charakteristika dítěte předškolního věku. Vývoj motoriky, poznávacích procesů, emoční a sociální vývoj. Význam dětské hry a dětské kresby v předškolním věku.
8. Kritéria školní zralosti, vysvětlení pojmu školní zralost, připravenost pro školu. Vývoj kresby a hry, využití kresebného projevu v předškolním věku.
9. Definice sociální psychologie. Sociální komunikace, druhy komunikace, personální percepce.
10. Problematika sociální skupiny, definice, klasifikace skupin, vlastnosti skupiny (struktura, funkce, osvojování skupinových norem).
11. Socializace, druhy socializace, sociální učení, příčiny neadekvátní socializace, vývoj morálky.
12. Sociální percepce, percepční akcentace, percepční obrana způsobující zkreslení, formování dojmů a chyby v sociální percepci.
13. Agrese, druhy, příčiny, vývoj možností ovlivnění agrese. Šikana, etapy, řešení a prevence šikany. Vliv mediálního násilí na děti v předškolním věku.
14. Možnosti ovlivnění nežádoucího chování u dětí – odměny a tresty, modelování, vyhasínání, desenzibilizace, metafory.
15. Druhy a zákony učení. Vztah učitele k dítěti. Osobnostní předpoklady zdravých vztahů v podmínkách pedagogického procesu. Příčiny a důsledky narušených vztahů pro další vývoj dítěte. Styly vedení (autoritativní, demokratický, liberální).
16. Problematika motivace v pedagogickém procesu. Motivační faktory v práci s dětmi v předškolním věku. Sebesystém (sebepojetí) žáka a jeho složky. Vliv pedagogického procesu na utváření sebesystému.
17. Nejčastější psychické problémy dětí předškolního věku, diagnostika. Psychoterapie v dětském věku, charakteristika. Vývojové aspekty psychoterapie u dětí.
18. Prostředky psychoterapeutické činnosti s dětmi v práci učitele.

Doporučená literatura:

- ČAKIRPALOGLU, P. (2012). *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada. KRATOCHVÍL, S. (2002). *Základy psychoterapie*. Praha: Portál.
- KUSÁK, P.-DAŘÍLEK, P. (1998). *Pedagogická psychologie A.,B.* Olomouc: VUP.
- LANGMEIER, J. a kol. (2000). *Dětská psychoterapie*. Praha: Portál.
- LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. (1974). *Psychická deprivace v dětství*. 3. doplněné vydání. Praha: Avicenum, Zdravotnické nakladatelství.
- MATĚJČEK, Z. et al. (1999). *Náhradní rodinná péče*. Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny. Praha: Portál.
- MAREŠ, J. (2013). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.
- NAKONEČNÝ, M. (2009). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia.
- PLEVOVÁ, I., PETROVÁ, A. (2004). *Kapitoly z obecné psychologie I.* Olomouc: VUP.
- PLEVOVÁ, I. (2005). *Kapitoly z obecné psychologie II.* Olomouc: VUP.
- PLEVOVÁ, I., PETROVÁ, A. (2012). *Obecná psychologie*. Studijní opora, neprodejná publikace. Olomouc: Univerzita Palackého.
- PLHÁKOVÁ, A. (2013). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Grada.
- PUGNEROVÁ, M., KONEČNÝ, J. (2012). *Patopsychologie se zaměřením na psychologii handicapu*. Studijní opora. Olomouc: Univerzita Palackého..
- PUGNEROVÁ, M. (2013). *Přehled poruch psychického vývoje*. Studijní opora. Olomouc: Univerzita Palackého.
- PUGNEROVÁ, M., KVINTOVÁ, J. (2016). *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada.
- PUGNEROVÁ, M. a kol. (2019). *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada.
- PUGNEROVÁ, M., DUŠKOVÁ, I. (2019). *Z předškoláka školákem*. Praha: Grada.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. (2001). *Poznávání duševního života člověka*. VUP, Olomouc.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. a kol. (2010). *Přehled vývojové psychologie*. 3. upravené vydání. Olomouc: Vydavatelství UP.
- VÁGNEROVÁ, M. (1999). *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum.
- VÁGNEROVÁ, M. (1999). *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál.